

سپاه پاسداران و افزایش تنش علیه آمریکا بریتانیا و عربستان

به قلم فرزین ندیمی (/fa/experts/frzyn-ndymy/)

۲۶ نوامبر ۲۰۱۹

همچنین دست‌یافتنی به

(English (/policy-analysis/irgc-states-its-case-escalation-against-united-states-britain-and-saudi-arabia) / العربية (/ar/policy-analysis/alhrs-althwry-alayrany-ywdwh-qdyth-hwl-altsyd-dd-alwlayat-almthdt-wbrytanya/))

درباره نویسنده

فرزین ندیمی (/fa/experts/frzyn-ndymy/)

او پیش از این برای موسسه واشنگتن در باره استراتژی تهران در باره استفاده از جنگ افزارهای دریایی ایران در جنگ نامتقارن نوشته است

تحلیل کوتاه

با افزایش نگرانی‌های ایران در مورد نارضایتی داخلی و فعالیت‌های دریایی غرب تهران ممکن است یک بار دیگر با اجرای حملات در خارج کشور سعی کند توجهات را از ناآرامی‌های داخل کشور منحرف کند

این هفته روحانیون و مقامات نظامی ایران بر شدت لحن سخنان خود علیه «دشمنان خارجی» افزودند و آنها را در بحبوحه اعتراضات عمومی بر سر افزایش قیمت بنزین (<https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/view/khameneis-domestic-and-foreign-response-options-to-the-protests>) و سرکوب متعاقب این اعتراضات توسط رژیم متهم به اجرای «جنگ جهانی خیابانی» علیه تهران کردند. در ۲۵ نوامبر سردار سرلشکر حسین سلامی فرمانده سپاه پاسداران انقلاب اسلامی ایالات متحده آمریکا بریتانیا و عربستان سعودی را تهدید کرد که در صورت عبور از خط قرمزهای ایران مجازات شدیدی در انتظارشان خواهد بود. او همچنین هشدار داد که صبر سپاه پاسداران بی‌حدومرز نیست و هرگونه تحریک خارجی واکنش سختی را در زمان و مکانی که سپاه مناسب بداند به دنبال خواهد داشت. سه روز قبل از این تاریخ سردار سرلشکر غلامعلی رشید فرمانده قرارگاه مرکزی خاتم‌الانبیا خطاب به واشنگتن گفت از هرگونه اقدام در منطقه خلیج فارس یا تنگه هرمز خودداری کند چرا که این اقدامات می‌تواند پرسنل ارتش آمریکا را «در معرض خطر بزرگی» قرار دهد. وی همچنین اعلام کرد که «اگر این خصومت‌ها تکرار شود» ارسال پیام – از جمله پیام‌های خصوصی – «برای جلوگیری از جنگ کفایت نمی‌کند و به اقدام و رفتار مناسب نیاز است».

مانورهای نظامی

تهدیدات سردار رشید به‌ویژه از این جهت قابل توجه بود که او به هنگام بازدید از تمرینات پدافند هوایی در استان سمنان این سخنان را مطرح کرد. اگرچه رزمایش «حریم ولایت» یک مانور نظامی سالانه است که در عمق منطقه مرکزی ایران انجام می‌شود اما ظاهراً رزمایش امسال برای مشابه‌سازی عملیات ترکیبی منطقه خلیج فارس تنگه هرمز و خلیج عمان طراحی شده بود. از قراری که گزارش‌ها نشان می‌دهد الگوهای استقرار تجهیزات نظامی در این رزمایش تقلیدی از آرایش نظامی موجود در آن مناطق بود که با تأکید بر تقویت توانمندی‌های تهاجمی و دفاعی سپاه در این تنگه انجام گرفت (شاید بر مبنای این عقیده که هرکس هوا را کنترل کند در نهایت زمین جنگ را نیز کنترل می‌کند).

در همین حال ناو هواپیمابر تهاجمی آبراهام لینکلن در ۱۹ نوامبر از طریق تنگه هرمز به سمت بحرین حرکت کرد. این اولین سفر این ناو در خلیج فارس از ماه می تاکنون بود چرا که پیش از این تصمیم بر این بود که این ناو در یک محدوده عملیاتی امن‌تر اما مؤثر در رابطه با ایران در شمال دریای عرب بماند. زمان استقرار این ناو تا اتمام تعمیرات جایگزین آن یعنی ناو هری اس. ترومن و آمادگی آن برای حرکت تمدید شده است. نزدیک شدن نیروی دریایی ایالات متحده به ایران باعث شد تا سردار سلامی «دشمن» و ناوهای هواپیمابر آن را به «شکستن استخوان» با حمله موشک‌های دقیق‌زن تهدید کند. او بعداً تحرکات تنگه هرمز را تلاشی شکست‌خورده برای نشان دادن حمایت آمریکا از اعتراضات بنزینی خواند.

مقامات سپاه ممکن است از «عملیات سنتینل» هم که یک ابتکار امنیتی جدید چندجانبه دریایی در خلیج فارس است به اندازه نزدیکی حضور آمریکا (به مرزهای ایران) نگران باشند. این عملیات تحت حمایت طرح بین‌المللی امنیت دریایی (IMSC) برنامه‌ریزی و در ۷ نوامبر آغاز شد. فرماندهی این عملیات به عهده ایالات متحده است و در حال حاضر شامل کشورهای آلبانی، استرالیا، بحرین، بریتانیا، عربستان سعودی و امارات متحده عربی است.

چندین کشور اروپایی دیگر از جمله دانمارک، ایتالیا و اسپانیا نیز ابراز علاقه کرده‌اند که به یک طرح دریایی جداگانه به فرماندهی فرانسه بپیوندند. هرچند فقط هلند اعلام کرده که رسماً ملحق خواهد شد. مرکز عملیاتی این طرح در ۲۴ نوامبر افتتاح شد و نیروهای نظارتی آن خارج از اردوگاه صلح (Camp de la Paix) در ابوظبی مستقر خواهند بود. تاکنون هیچ گزارشی از برخورد عمده با یگان‌های دریایی ایران از جمله با نیروهای سپاه پاسداران که ادعای کنترل تنگه هرمز را دارند منتشر نشده است. این آرامش نسبی ممکن است عجیب به نظر برسد با توجه به اینکه طرح «ابتکار صلح هرمز» اخیر ایران (نام لاتین اختصاری: HOPE) نتوانسته هیچ‌یک از کشورهای منطقه را متقاعد کند که آنها باید در شرایط فعلی تمهیدات امنیتی خلیج فارس را با تهران هماهنگ کنند. با این حال این آرامش چه‌بسا دیر نپاید. خاصه اگر تندروها با فشار زیادی در داخل کشور روبه‌رو شوند.

صف‌آرایی جوانان سرخورده

حتی اگر رژیم ایران سعی کند برای مقابله با دشمنان خارجی و پیشبرد جاه‌طلبی‌های منطقه‌ای خود اعتماد به نفس و توانایی‌های خود را افزایش دهد، باز هم با چالش‌های بزرگتری از طرف مردم خود روبه‌رو خواهد شد. جمهوری اسلامی با ورود به دهه پنجم حیات خود با یک پارادوکس عمومی دست‌وپنجه نرم می‌کند: اینکه چگونه خرقة تعهدات انقلابی را به نسل بعدی انتقال دهد. بیش از نیمی از جمعیت فعلی ایران در زمان انقلاب ۱۹۷۹ هنوز به دنیا نیامده بودند. خامنه‌ای می‌داند که آنچه او پروژه «گام دوم» خود می‌نامد باید به این نسل بعد از انقلاب اتکا داشته باشد. اما تردیدهای جدی درباره وفاداری این نسل به وجود آمده است – به‌ویژه اکنون که جوانان ایرانی طبقه کارگر نقش اصلی را در اعتراضات اخیر به عهده دارند.

در همین زمینه شنیدن حرف‌های سردار رمضان شریف سخنگوی سپاه پاسداران در مصاحبه ۲۵ نوامبر او تعجب‌آور بود که با لحنی ناامید از نسل بعدی سخن گفت. رمضان شریف در تلویزیون دولتی از جوانان دلزده از انقلاب ایران که در تظاهرات اخیر شعارهای سلطنت‌طلبانه سر دادند و از ادبیات تند ضد رژیم استفاده کردند به شدت انتقاد کرد و آنها را «خائن» نامید.

این شکاف نسلی که با گذشت زمان صرفاً بیشتر خواهد شد شاید باعث شود که بخش تندرو و مستاصل حکومت برای تحریک غیرت دینی و ملی جوانان هم که شده دست به ایجاد یک بحران کنترل‌پذیر بزند. از نظر آنها این کار ممکن است بهترین راه برای تغییر وضع موجود ایدئولوژی (رسمی) باشد. وضعی که اعتراضات اخیر را تسهیل کرد. رژیم قبلاً نیز از این تاکتیک استفاده کرده به‌ویژه در زمان جنگ ایران و عراق و علی‌خامنه‌ای رهبر جمهوری اسلامی ممکن است امروز نیز دوباره از آن استفاده کند. وی در سخنرانی خود در ۳ نوامبر در مقابل دانشجویان مجدداً بر چارچوب انعطاف‌ناپذیر «نه به مذاکره» خود برای سیاستمداران ایرانی در ارتباط با واشنگتن تأکید کرد. اگرچه لحن ضدآمریکایی سخنان وی مطابق با خطابه‌های معمول رژیم بود که عموماً در روزهای نزدیک به سالگرد بحران گروگان‌گیری سفارت آمریکا در سال ۱۹۷۹ ادا می‌شود. تهدیدات و ژست‌های نظامی هم‌زمان سپاه پاسداران جمهوری اسلامی این خطر را افزایش می‌دهد که حرف‌های مقامات تهران به عمل تبدیل شود.

نتیجه‌گیری

همانطور که در حمله موشکی منتسب به ایران علیه شمال اسرائیل در ۲۰ نوامبر مشاهده شد به نظر می‌رسد که رژیم ایران عزم خود را جزم کرده تا به کشورهایی که به اعتقاد آن جاه‌طلبی‌های منطقه‌ای و تداوم قدرت رژیم را تهدید می‌کنند حمله کند. حمله کاملاً موفق و عمدتاً بی‌پاسخ به تأسیسات آرامکوی عربستان سعودی در ماه سپتامبر اعتماد به نفس تازه‌ای به سپاه و رهبری محافظه‌کار ایران بخشیده است. بر این اساس باید منتظر بود که تهران به‌زودی ماجراجویی مهم دیگری را در منطقه آغاز کند و با در نظر گرفتن چالش‌های جدی‌ای که این رژیم در داخل کشور با آن روبه‌روست به نظر می‌رسد که رژیم چندان نگران پرهیز از درگیری مستقیم با ایالات متحده یا اسرائیل نباشد.

اقدامات احتمالی ایران در کوتاه‌مدت شامل موارد زیر خواهد بود:

- مقابله با ناوگان دریایی آمریکا که از خلیج فارس عبور می‌کند

- انجام عملیات پنهانی برای مختل کردن ترافیک دریایی بین‌الملل در مکان‌های مختلف و شاید حتی تا نزدیکی تنگه مالاکا (در مالزی)

- تکرار تاکتیک‌های استفاده از تعداد زیاد پهپاد / موشک که در حمله آرامکو دیده شد و این بار برای هدف قراردادن تاسیسات مهم دیگری (مثل یک کارخانه آب شیرین‌کن).

- به راه انداختن یک عملیات تروریستی یا سایبری چشمگیر مثلا علیه صنعت هواپیمایی یا یک مرکز پرجمعیت

تهران به جای اینکه دنباله‌رو وقایع باشد به احتمال زیاد می‌خواهد زمان و مکان هر نوع واکنشی را خود تعیین کند از این رو جامعه بین‌المللی نمی‌تواند حتی زمانی که صحنه خلیج فارس آرام به نظر می‌رسد از میزان مراقبت خود بکاهد احتمال تشدید تنش بسیار بالاست به‌ویژه اکنون که عملیات غرب در امنیت دریایی به‌خوبی پیش می‌رود و طرح ابتکار صلح هرمز شکست خورده است

ایالات متحده باید برای اقدامات آتی تداوم حمایت خود را از متحدان‌اش در خلیج فارس از طریق حفظ نیروهای نظامی قدرتمند خود در منطقه و جابه‌جا کردن آنها برای قدرت‌نمایی نشان دهد اگر به ناوگروه لینکلن دستور بازگشت به خانه داده شود باید یک ناوگروه دیگر پیش از حرکت آن جایگزین ناوگان قبلی شود تا جایی برای سوء تعبیر باقی نماند.

مشکلات داخلی ایران به‌زودی از بین نمی‌رود و موید آن تشدید خشونت علیه معترضان و مخالفان حکومت قطع کامل اینترنت و افزایش شاخص‌های منفی اقتصادی است که به‌سادگی با سهمیه‌بندی بنزین رفع نمی‌شود با وجود تلاش تهران برای نسبت دادن این مشکلات به قدرت‌های خارجی مردم همچنان رژیم را مقصر خواهند دانست از این رو انتظار می‌رود که سپاه پاسداران و سایر جناح‌های تندرو حتی متوسل به تهدیدهای خشم‌آلودتری شوند و تاکتیک‌های خشونت‌آمیزتری را در هفته‌های آینده چه در داخل و چه در خارج از کشور اتخاذ کنند.

**فرزین ندیمی هموندیار انستیتو واشنگتن و متخصص در امور دفاعی و امنیتی ایران و حوزه خلیج است.*

RECOMMENDED

BRIEF ANALYSIS

Iran Takes Next Steps on Rocket Technology

فوریه ۲۰۲۲ | ۱۱

Farzin Nadimi

[\(/policy-analysis/iran-takes-next-steps-rocket-technology/\)](/policy-analysis/iran-takes-next-steps-rocket-technology/)

BRIEF ANALYSIS

Saudi Arabia Adjusts Its History, Diminishing the Role of Wahhabism

۱۱ فوریه ۲۰۲۲

Simon Henderson

[\(/policy-analysis/saudi-arabia-adjusts-its-history-diminishing-role-wahhabism\)](#)

ARTICLES & TESTIMONY

Podcast: Breaking Hezbollah's Golden Rule

۹ فوریه ۲۰۲۲

Matthew Levitt

[\(/policy-analysis/podcast-breaking-hezbollahs-golden-rule\)](#)

TOPICS

[\(fa/policy-analysis/anrzh-y-w-aqtsad/\)](#) انرژی و اقتصاد

[\(fa/policy-analysis/khlyj-w-syast-hwzh-anrzh-y/\)](#) خلیج و سیاست حوزه انرژی

[\(fa/policy-analysis/nzamy-w-amnyty/\)](#) نظامی و امنیتی

REGIONS & COUNTRIES

[\(fa/policy-analysis/kshwrhay-hashykhlyj-fars/\)](#) کشورهای حاشیه خلیج فارس

[\(fa/policy-analysis/ayran/\)](#) ایران